

Vergaderjaar 1994–1995 Nr. 20

23 921 (R 1518)**Verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Roemenië inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol; Boekarest, 19 april 1994****Nr. 1****BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 16 september 1994

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 30 september 1994.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen of van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 30 oktober 1994.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 19 april 1994 te Boekarest tot stand gekomen Verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Roemenië inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, met Protocol (Trb. 1994, 116).¹

Een toelichtende nota bij het verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 30 september 1994 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo

¹ Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

S-IZ

Algemeen

Het advies van de Raad van State van het Koninkrijk wordt niet openbaar gemaakt omdat het uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State).

Een verdrag inzake de bevordering en bescherming van investeringen heeft ten doel investeringen over en weer bescherming te bieden ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragsluitende partijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het op 19 april 1994 te Boekarest tot stand gekomen verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en Roemenië inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, met protocol (Trb. 1994, 116) heeft plaatsgevonden op initiatief van Roemenië teneinde de op 27 oktober 1983 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Socialistische Republiek Roemenië inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, met brieven (Trb. 1983, 177), te moderniseren.

De tekst van het verdrag is in het algemeen conform de door Nederland gehanteerde modeltekst en is zoals hieronder aangegeven daarmee een belangrijke verbetering ten opzichte van de bovengenoemde Overeenkomst. Het nieuwe verdrag garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen, ook voor fiscale aangelegenheden, en volledig vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden regels gesteld omtrent subrogatie van de (her)verzekeraar van een investering in de rechten van een verzekerde investeerder. In het nieuwe verdrag is de bepaling opgenomen dat de overheid de jegens de investeerder aangegane verplichtingen dient na te komen. Eventuele geschillen kunnen aan internationale arbitrage worden onderworpen.

Economische situatie in Roemenië

Hoewel de economische situatie in Roemenië zich kenmerkt door onzekerheden, lijkt de economische teruggang, resultaat van de overgang van een staatsgeleide economie naar een markteconomie, te zijn gestopt. In 1992 was er ten opzichte van 1991 nog sprake van een teruggang in het BNP (bruto nationaal produkt) van 15%. Vorig jaar bleef het BNP op hetzelfde niveau als in 1992. Voor 1994 wordt eveneens een gelijkblijven van het BNP verwacht. Zowel de industriële produktie als de landbouw zullen naar verwachting in 1994 een lichte groei doormaken (resp. 0,7% en 2%). Teruggang wordt verwacht in de computer-, elektronica- en telecommunicatiebranches. De industrie heeft met bijna de helft een groot aandeel in het BNP van Roemenië.

De ontwikkeling van de werkgelegenheid in Roemenië toont een minder positief beeld. Eind 1993 was de werkloosheid opgelopen tot ongeveer 1,2 miljoen werklozen, ofwel ruim tien percent van de beroepsbevolking. Voor 1994 wordt een verdere stijging van de werkloosheid tot 12 à 14% voorspeld. Ook de inflatie blijft zorgen baren. In 1993 bedroeg de inflatie op jaarbasis 300%. Voor 1994 is het beleid gericht op vermindering van de inflatie tot 80% in eind 1994.

Ten behoeve van de overgang van een staatsgeleide economie naar een markteconomie heeft de Roemeense regering een pakket van hervormingsmaatregelen geïntroduceerd. De uitvoering van het hervormingsbeleid is echter niet overtuigend. Aan de kant van de overheid bestaat nog steeds aarzeling om de controle over de economie, ook op micro-niveau, op te geven. Deze aarzeling wordt gevoed door de sluimerende sociale onrust onder de Roemeense bevolking.

Het privatiseringsproces verloopt langzaam. De Roemeense regering kondigt reeds een aantal jaren grootscheepse privatiseringen aan. Tot nog toe zijn er alleen kleine bedrijven geprivatiseerd. Het aandeel van de particuliere sector in het BNP is inmiddels gegroeid tot ongeveer 25%.

Op 1 februari 1993 is te Brussel tot stand gekomen de Europa-Overeenkomst waarbij een associatie tot stand wordt gebracht tussen de Europese Gemeenschappen en hun Lid-Staten, enerzijds, en Roemenië, anderzijds, met Protocolen en bijlagen (Trb. 1994, 16). Naar verwachting zal dit verdrag leiden tot een vergroting van de handelsstroom tussen Roemenië en de lid-staten van de Europese Unie. Begin dit jaar werd een afspraak met het Internationaal Monetair Fonds door het Roemeense parlement goedgekeurd. Deze afspraak betreft strenge herstructureringsmaatregelen. Indien deze maatregelen worden uitgevoerd krijgt Roemenië een krediet van US\$ 700 miljoen (ruim f 1,2 miljard) van het Internationaal Monetair Fonds.

Bilaterale economische betrekkingen Nederland-Roemenië

Nederland behoort tot de grootste buitenlandse investeerders in Roemenië. Volgens Roemeense gegevens bedroeg het aantal Nederlandse deelnemingen eind 1993 400, ter waarde van f 90 miljoen. Het handelsvolume toont een stijgende trend. In 1993 voerde Nederland voor een bedrag van f 269 miljoen uit naar Roemenië (f 224 miljoen in 1992). De invoer vanuit Roemenië bedroeg gedurende 1993 f 186 miljoen (f 149 miljoen in 1992).

Ter ondersteuning van de hervormingen biedt de Nederlandse overheid hulp aan Roemenië. Deze hulp bestaat uit projecthulp (technische assistentie) en generieke instrumenten gericht op bevordering van handel en investeringen. In 1993 besloot de Ministerraad de projecthulp die tot dan toe door het Ministerie van Economische Zaken werd uitgevoerd onder de naam PSO (Programma Samenwerking Oost-Europa), onder te brengen bij de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking. Voor 1994 is bij het Directoraat-Generaal voor Internationale Samenwerking van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een bedrag van f 15 miljoen beschikbaar voor projecthulp in Roemenië.

Koninkrijkspositie

Zowel de Nederlandse Antillen als Aruba hebben te kennen gegeven medegelding te wensen van dit verdrag.

De regering van de Nederlandsen Antillen beschouwt Roemenië als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Een investeringsbeschermingsverdrag kan een stimulans betekenen voor de bilaterale economische relaties en de toestandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet hierbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen met Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan vanuit een reeds in het gastland gevestigd bedrijf of vanuit een vestiging in een derde land). De omschrijving van de term investeringen in onderdeel (a) is niet limitatief. Op verzoek van Roemenië wordt in onderdeel (a) verwezen naar nationale regelgeving. Dit hangt samen met regelgeving die de mogelijkheden beperkt voor buitenlanders om onroerend goed in eigendom te hebben.

Artikel 3 gaat over de behandeling die investeringen op het grond-

gebied van de andere partij zullen krijgen. Hierbij wordt vermeld dat deze behandeling ook voor belastingheffing van toepassing is. Er wordt voorzien in eerlijke en rechtvaardige behandeling van investeringen en een verbod tot het nemen van onredelijke of discriminatoire maatregelen jegens de investeerder. Dit wordt nader gespecificeerd als het meest gunstige van de behandeling die eigen onderdanen of die van derde landen genieten.

De voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie of een vergelijkbare instelling, behoeven niet aan onderdanen van de verdragsluitende partijen gegeven te worden. Dit geldt eveneens voor voordelen verleend aan investeerders van derde landen op het gebied van fiscale aangelegenheden onder meer uit hoofde van een verdrag tot vermindering van dubbele belasting.

Artikel 4 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in een convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën is niet limitatief.

In een protocol is een bepaling opgenomen dat aan Roemeense zijde stappen zullen worden ondernomen om procedures voor onmiddellijke en onbeperkte overmaking van deviezen efficiënter te maken. Aangezien de Roemeense munt nog niet volledig convertibel is, is de Centrale bank thans nog een schakel in procedures voor overmakingen.

Artikel 5 omschrijft de voorwaarden, die het onrechtmatig karakter ontnemen aan maatregelen die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering. Er worden waarborgen gegeven voor de betaling van een rechtvaardige schadeloosstelling, waarbij de waarde van de investering op het moment net vóór de maatregel bekend werd bepalend is.

Onteigening en nationalisatie worden genoemd als voorbeelden van het ontnemen van rechten van investeerders. De basis van compensatie is nader aangeduid met de term redelijke marktwaarde.

Artikel 7 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade zoals uit hoofde van een investeringsverzekering op grond van de Wet Herverzekering Investeringsverzekering.

Artikel 8 behandelt geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. Onderdeel 2 voorziet in consultaties teneinde een geschil minnelijk op te lossen. Indien na een termijn van drie maanden geen oplossing is gevonden, kan de investeerder het geschil voorleggen aan de nationale rechter of de weg van internationale arbitrage volgen. Wat betreft internationale arbitrage voorziet dit artikel in de keuze voor de investeerder tussen arbitrage bij ICSID (Internationaal Centrum voor de beslechting van investeringsgeschillen) op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten; (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1981, 191) of door een ad hoc tribunaal op basis van arbitrageregels van UNCITRAL (Commissie inzake Internationaal Handelsrecht van de Verenigde Naties).

Indien de investeerder evenwel verkiest het geschil direct aan de nationale rechter voor te leggen, kan hij pas na 10 maanden de weg van internationale arbitrage volgen, onder de voorwaarde dat er op dat tijdstip nog geen uitspraak is, of dat de uitspraak naar de mening van de investeerder indruist tegen een bepaling van het verdrag.

Artikel 9 bepaalt op welke investeringen het verdrag van toepassing is. Hieronder vallen ook investeringen gedaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag. Geschillen die zijn ontstaan vóór de inwerkingtreding van het verdrag zullen conform de bepalingen van de Overeenkomst van 27 oktober 1983 worden behandeld.

Artikel 11 behandelt de geschillenbeslechting tussen de verdrag-

sluitende partijen, zogenaamde «horizontale arbitrage». Op verzoek van Roemenië is in onderdeel 5 een verwijzing naar nationale wetgeving en algemene beginselen van internationaal recht opgenomen in plaats van een verwijzing naar het recht in het algemeen. Eveneens op verzoek van Roemenië is in onderdeel 8 een bepaling over kostendeling opgenomen waarin de gemeenschappelijk gemaakte kosten gelijkelijk over beide partijen worden verdeeld.

Artikel 13. Het verdrag heeft een looptijd van 15 jaar, waarna het telkens voor periodes van 10 jaar stilzwijgend wordt verlengd behoudens opzegging met een termijn van 6 maanden. In het laatste geval zal een overgangsregeling van 15 jaar gelden ten aanzien van vóór de beëindiging van het verdrag gedane investeringen (onderdeel 3). Tevens is een regeling opgenomen betreffende het vervallen van de Overeenkomst van 27 oktober 1933. Voorts is een overgangsregeling met betrekking tot de delen van het Koninkrijk buiten Europa toegevoegd.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
A. van Dok-van Weele

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo

De Minister van Financiën,
G. Zalm